

ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๑. มุสาติ วิสัรวาหนปุเรกขารสฺส อตฺถภณฺชโก วจีปโยโค กายบฺปโยโค วา ฯ
 ตตฺถ กมฺมปถปฺปตฺตํ ทสฺเสตฺถํ อตฺถภณฺชโกติ วุตฺตํ ฯ วจีปโยคาคทิกฺคหณฺเณ
 มุสาสทฺทสฺส กิริยปฺปชานตํ ทสฺเสติ ฯ วิสัรวาหนานิปปาเยนสฺส ปฺรวิสัรวาทกกายวจี-
 ปโยคสมฺภูจําปิกา เจตนา มุสาวาทิ ยถาวุตฺตปฺปโยคภูตํ มุสา วทติ วิญญาเปติ
 สมฺภูจําเปติ วา เอตํยํติ กตฺวา ฯ วิสัรวาหนานิปปาโย จ ปน ปุพฺพภากกฺขณฺเณ ตํขณฺเณ
 จ ลพฺภติ ฯ วุตฺตญฺหิ ปุพฺเพ วสฺส โหติ มุสา ภณฺิสฺสนฺติ ภณฺนตฺสฺส โหติ มุสา
 ภณฺนามีติ ฯ เอตญฺหิ ทวํ อํคภูตํ อิตฺรณฺตุ โหตุวา มา วา อการณฺเมตํ ฯ

อปโร นโย ฯ มุสาติ อภูตํ อตจฺฉํ วตฺถุ ฯ วาทิ ตสฺส ภูตโต ตจฺฉโต
 วิญญาปนํ ฯ อตถํ วตฺถุํ ตถโต ปฺรํ วิญญาเปตฺกามสฺส ปน ตถาวิญญตฺติสมฺภูจําปิกา
 เจตนา มุสาวาทิ มุสา วาทิยติ วุจฺจติ เอตํยํติ กตฺวา ฯ เอตถ จ ปุริมนเย
 มุสาวาทลกฺขณฺสฺส อพฺยาปิตาย มุสาสทฺทสฺส จ วิสัรวทิตพฺพตฺถวาจกตฺตสมฺภวโต
 ปฺริปฺนฺณํ กตฺวา ตํ ลกฺขณํ ทสฺเสตฺถํ ทฺติยนโย วุตฺโตติ ทฏฺจพฺพํ ฯ

โส ยมตฺถํ ภณฺชติ ตสฺส อปฺปตํย อปฺปสํวชฺโซ มหนฺตตํย มหาสํ-
 วชฺโซ ฯ อปฺิจ ยสฺส อตถํ ภณฺชติ ตสฺส อปฺปคฺคณฺตํย อปฺปสํวชฺโซ มหาคฺคณฺตํย
 มหาสํวชฺโซ ฯ กิลฺลนํ มุทํย อปฺปสํวชฺโซ ติพฺพตํย มหาสํวชฺโซ ฯ (มงฺคฺลตฺถ
 ที่ปนิยา ปจฺไม ภาคฺ/ข้อ ๒๐๙ - ๒๑๐)

๒. สมฺปตฺตวิริตฺติ สมฺมทณฺวิริตฺติเต เทว โลเกยวิริตฺติโย สพฺพพณฺณนาสุ เอกสฺมา ฯ
 โลกุตฺตรวิริตฺติ ปน เสตฺตฺตวิริตฺติเต ญฺญทณฺตฺตวณฺณนํ วุตฺตํ สฺมฺจฺเจทวิริตฺติเต
 ตทณฺณวณฺณนาสุ ฯ อสฺมาทินฺนสึลฺลสฺส สมฺปตฺตโต ยถาอุปญฺจิตฺตวิริตฺติเกตฺตพฺพวตฺตฺต
 วิริตฺติ สมฺปตฺตวิริตฺติ ฯ สมฺมทณฺวเสณ อุปฺปนฺนา วิริตฺติ สมฺมทณฺวิริตฺติเต สพฺพสฺตฺตฎฺฐีกา ฯ

เสตฺต วุจฺจติ อริยมคฺโค ตปฺปฺริยาปนฺนา หุตฺวา ปาปชฺมมณฺโณ สฺมฺจฺเจทวเสณ
 สมฺมทณฺนา วิริตฺติ เสตฺตวิริตฺติเต ญฺญทณฺตฎฺฐีกา ฯ

กิเลसानํ สฺมฺจฺจินฺนทณฺวเสณ ปวตฺตํ วิริตฺติ สฺมฺจฺเจทวิริตฺติเต สมฺมทณฺวิจฺจิสฺตฺต-
 ฎฺฐีกา ฯ

อตฺถโต ปน เวรมณฺตี กุสลจิตฺตสมฺปยุตฺตา วิริตฺติเต สมฺมทณฺวิจฺจิสฺตฺต-
 วณฺณนา ฯ ตถา อญฺจสาลินี ฯ ทวีสุปิ เหนาสฺสุ โลเกยโลkutฺตรวิริตฺติโย กถิตา ฯ

ขุทฺทกปจฺจวณฺณนายนฺตฺต กามญฺเจสา เวรมณฺตี นาม โลกุตฺตรปิ อตฺถิ
 อธิ ปน สมฺมทณฺวิมิตฺติ วุตฺตตฺตํ สมฺมทณฺวเสณ ปวตฺตฺติรหา สา น โหตีติ กามาวจร-
 กุสลจิตฺตสมฺปยุตฺตา วิริตฺติเต เอว โลกุตฺตรวิริตฺติสงฺขาตํ สฺมฺจฺเจทวิริตฺติ วชฺเชตฺวา ตทิตฺตรา
 เทวเยว กถิตา ฯ

ตา ติสฺโส วิริตฺติโย สทฺธี อารมฺมณาทิวิภาเคน อารตี วิริตฺติ ปาปาติ เอตฺถ
 อาวิภวิสฺสนตีติ ฯ

ยถาวุตฺตา เจเต กุสลกมฺมปถา กุสลานิ กายวจฺจิมโนกมฺมานิ โหนตี
 ติทฺวาริกานิ ฯ ยทา ทิ วตฺตํ อสฺกโกนฺโต ปาณตฺติปาตา อทินฺนาทณฺนา กามสฺสุ
 มิจฺฉาจาธา ปญฺจวิรฺมามีติ ลิกขาปทตฺตยํ หตฺถมฺมุทฺธาเย คณฺหาติ ตทา กมฺมมฺปิ
 กายกมฺมํ ทฺวารมฺปิ กายทฺวารํ ฯ (มจฺจคฺคตฺถที่ปนิยา ปจฺจโม ภาโค/ข้อ ๒๕๐ - ๒๕๒)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔ แปล มคธเป็นไทย

๑. ประโยคทางวาจา หรือประโยคทางกาย อันหักประโยชน์ของผู้มุ่งจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ชื่อว่า มุสา ฯ

ในคำเหล่านั้น ท่านกล่าวคำว่า อันหักประโยชน์ ไว้เพื่อแสดงถึงมุสาวาทที่ถึงความเป็นกรรมบถ ฯ ท่านแสดงความเป็นมุสาวาทเป็นประธานแห่งกิริยา ด้วยศัพท์ มีวจีประโยคเป็นต้น ฯ เจตนาอันยังกายประโยคและวจีประโยคที่จะกล่าวให้คลาดเคลื่อนแก่ผู้อื่นให้ตั้งขึ้น ของบุคคลนั้น ด้วยประสงค์จะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ชื่อว่า มุสาวาท เพราะตั้งวิเคราะห์ว่า บุคคลย่อมกล่าวคำเท็จที่เป็นประโยคตามที่กล่าวแล้ว คือให้ผู้อื่นรู้คำเท็จ หรือให้คำเท็จตั้งขึ้น ด้วยเจตนาอันนั้น ฯ นี้แหละ ความประสงค์ที่จะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ย่อมได้ทั้งในขณะที่เป็นส่วนเบื้องต้น (ก่อนจะพูด) ทั้งในขณะที่ (กำลังพูด) ฯ สมจริงตามที่ท่านพระอุบาลีเถระกล่าวไว้ว่า ก่อน(แต่จะพูด) เทียว ภิกษุผู้นั้น ย่อมมีความรู้ตัวว่า เราจักพูดเท็จ กำลังพูดอยู่ ย่อมมีความรู้ตัวว่า เรากำลังพูดเท็จ ฯ ความรู้ตัวทั้งสองนั้นแหละ จัดเป็นองค์ส่วนนอกนี้จะมีหรือไม่มีก็ตาม นั้นไม่ใช่เหตุ ฯ

อีกนัยหนึ่ง ฯ เรื่องไม่จริง ไม่แท้ ชื่อว่า มุสา ฯ การให้ผู้อื่นรู้เรื่องนั้น โดยเรื่องจริง เรื่องแท้ ชื่อว่า วาทะ ฯ ก็เจตนาอันยังวิญญูติ (การเปล่งถ้อยคำ) อย่างนั้นให้ตั้งขึ้น ของผู้ประสงค์จะให้ผู้อื่นรู้เรื่องไม่จริง โดยเป็นเรื่องจริง ชื่อว่า มุสาวาท เพราะตั้งวิเคราะห์ว่า เรื่องเท็จ อันบุคคลย่อมกล่าว คือยอมพูดด้วยเจตนาอันนั้น ฯ ก็ ในอธิการว่า ด้วยมุสาวาทนี้ พึงเห็นสันนิษฐานว่า ท่านกล่าววินัยที่สองไว้ เพื่อแสดงลักษณะนั้นให้บริบูรณ์ เพราะลักษณะของมุสาวาทในวินัยแรกยังไม่ชัดเจน และเพราะยังมีข้อที่มุสาศัพท์ บ่งถึงข้อความที่จะพึงกล่าวให้คลาดเคลื่อนอยู่ ฯ

มุสาวาทนั้น ชื่อว่ามีโทษน้อย เพราะประโยชน์ที่มุสาวาทิบุคคลหักมีน้อย ชื่อว่ามีโทษมาก เพราะความที่ประโยชน์ที่มุสาวาทิบุคคลหักมีมาก ๆ อีกอย่างหนึ่ง มุสาวาท ชื่อว่ามีโทษน้อย เพราะผู้ที่มุสาวาทิบุคคลหักประโยชน์มีความดีน้อย ชื่อว่ามีโทษมาก เพราะผู้ที่มุสาวาทิบุคคลหักประโยชน์มีความดีมาก ๆ มุสาวาท ชื่อว่ามีโทษน้อย เพราะกิเลสทั้งหลาย (มีราคะเป็นต้น) เบาบาง ชื่อว่ามีโทษมาก เพราะกิเลสทั้งหลาย แรงกล้า ๆ

๒. โลกียวิริติ ๒ อย่าง คือ สัมปัตตวิริติ ๑ สมทานวิริติ ๑ เหมือนกันสิ้นทุก ๆ อรรถกถา ๆ ส่วนโลกุตตรวิริติ ในอรรถกถาฎกัณฑ์ตสุตร เรียกว่า เสตฺฐมาตวิริติ ในอรรถกถาอื่น ๆ จากนั้น เรียกว่า สมุจฺเจทวิริติ ฯ

ฎีกาพระสูตรทั้งหมดว่า วิริติจากสิ่งทีประจวบเข้า คือจากวัตถุที่จะพึงล่วงเกินตามที่ปรากฏเฉพาะหน้า ของผู้ที่มีได้สมทานศีล ชื่อว่าสัมปัตตวิริติ ฯ วิริติ ที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจการสมทาน ชื่อว่า สมทานวิริติ ฯ

ฎีกาฎกัณฑ์ตสุตรว่า อริยมรรค (มีโสดาปัตติมรรคเป็นต้น) ท่านเรียกว่า เสตฺฐวิริติที่นับเนื่องในอริยมรรคที่ชื่อว่าเสตฺฐนั้น เป็นเครื่องทำลายบาปกรรมทั้งหลาย ด้วยสามารถเป็นสมุจฺเจท-ปทาน ชื่อว่า เสตฺฐมาตวิริติ ฯ

ฎีกาสัมมาทิฎฐิสูตรว่า วิริติ ที่เป็นไปด้วยสามารถตัดกิเลสทั้งหลายได้ขาดสิ้น ชื่อว่า สมุจฺเจทวิริติ ฯ

อรรถกถาสัมมาทิฎฐิสูตรว่า ก็ โดยความหมาย วิริติที่สัมปยุตด้วยกุศลจิต ชื่อว่า เวมณิ ฯ อรรถกถาอฎฐุสาลีนี้ ก็เช่นเดียวกัน ฯ ความจริงโลกียวิริติและโลกุตตรวิริติ ท่านกล่าวไว้แม้ในอรรถกถาทั้งสองนั้นแล ฯ

ส่วนในอรรถกถาขุททกปาฐะ ท่านเว้นสมุจฺเจทวิริติ กล่าวคือโลกุตตรวิริติแล้ว กล่าวเฉพาะวิริติสองอย่างนอกจากโลกุตตรวิริตินั้นเท่านั้นไว้อย่างนี้ว่า ก็ ชื่อว่าเวมณินี้ แม้ที่เป็นโลกุตตระ มีอยู่ก็จริง ถึงกระนั้น เพราะผู้สมทานกล่าวว่า สมายามิ ในการสมทานลิกขาบททั้งปวงนี้ เวมณินั้น ที่เว้นจากความประพฤติดด้วยอำนาจการสมทาน จึงไม่มี เหตุนั้น วิริติที่สัมปยุตด้วยกามาวจรกุศลจิต จึงชื่อว่า เวมณิ ฯ

วิริติ ๓ อย่างนั้น พร้อมทั้งการจำแนกอารมณ์เป็นต้น จักมีแจ้งในมงคลชื่อว่า อารตี วิริติ ปาปา นี้แล ฯ

ก็ กุศลกรรมบถ ตามที่กล่าวมาแล้วเหล่านี้ เป็นกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ฝ่ายกุศล เป็นไปทางทวาร ๓ ๆ ในกาลใดแล บุคคล ผู้ไม่สามารถพูดได้ จึงใช้มือ หรือศีระะรับลิกขาบท ๓ ข้อ มีอันให้รู้ว่า ข้าพเจ้าเว้นขาดจากปาณาติบาต จากอทินนาทาน จากกาเมสุมิจฉาจาร ในกาลนั้นแม้กรรม ก็เป็นกายกรรม แม้ทวาร ก็เป็นกายทวาร ๆ

พระเทพเวที ธรรมเสฏโฐ วัดชนะสงคราม...เฉลย.
สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.